

Műodúk

Hogy néz ki a műodú?

A madaraknak nincs szükségük egy házra, mint nekünk, embereknek. Nem igényelnek több bejárattal, ablakkal, lakrésszel rendelkező otthont. Életük bizonyos szakaszában azonban hasznát veszik az általunk készített műodúknak, etetőeknek.

Műodú:

- szaporodási periódusban használják: védett helyet képvisel, ahol a lerakott tojások, a fiókák rejtve maradnak a ragadozók előtt
- csak a röpnnyíláson keresztül juthatnak a madarak a műodúba
- ha az odúkészítés során nem tartjuk be az ajánlott méreteket, a madarak nem fogják elfoglalni. Figyelembe kell veyük a belső alapterület méretét, a röpnnyílás méretét, de ugyanilyen fontos az odú mélysége is, azaz a röpnnyílás és a műodú alja közti távolság, hisz a madarak a tojásrakás előtt jelentős mennyiségű fészekanyagot hordanak a műodúba
- a hosszú, hideg téli éjszakákon a műodúban lelnek menedéket

Madáretetők:

- kizárólag a madarak téli etetését szolgálják
- az etetőbe kihelyezett táplálékhoz a madarak több irányból (oldalról) hozzáférnek
- az etetőeknek egy bizonyos típusa az önetető – rendelkezik egy magraktárral, így nem kell napi rendszerességgel feltölteni

Figyelem! Annak ellenére, hogy nagyszerű ötletnek tűnik, a műodút nem szabad etetővel társítani. Az etetés és a szaporodási periódus térben és időben szigorúan elhatárolódik egymástól.

Madárházak:

- a név kizárólag dekoratív célból létrehozott tárgyakra vonatkozik

- mivel nem rendelkeznek megfelelő mérettel, a madarak nem foglalják el, pl.:
  - a belső alapterület túl kicsi vagy túl nagy
  - a röpnylás nem megfelelő formájú:
    - a cinegék, verébfajok számára készített műodúk kerek röpnylással kell rendelkezzenek
    - a vörösbegyek a félig nyitott előoldalú műodúkat kedvelik
  - a röpnylás mérete nem felel meg a célfaj igényeinek: ha nagyobb, a ragadozók is hozzáférhetnek a tojásokhoz és fiókákhoz, így a veszély elkerülése végett a fészek nem foglalódik el. Például a kékcinegék számára előállított műodú bejárati nyílása ha csak 2 mm-el meghaladja az ideális 27 mm-t, a műodú foglalatlan marad.
  - A röpnylás nagyon közel van a műodú aljához: a tojásrakás előtt a madarak jelentős mennyiségű fészekanyagot halmoznak fel a műodúban. Ha nincs hely a fészekanyagnak, a műodút fészkelésre alkalmatlannak fogják megítélni. Ezzel ellentétben, ha túlságosan mély az elkészített műodó, a madaraknak rendkívül sok energiába kerül a megfelelő mennyiségű fészekanyag begyűjtése.
  - 2 röpnylás van: veszélyforrásnak fogják megítélni

Pálca vagy más leszálló felület a bejárati nyílás alatt:

- haszontalan a fészket elfoglaló faj számára, a madár ugyanis berepül az odúba és nem fog ezen a pálcán, rúdon megpihenni
- veszélyforrás az odúban levő egyedek számára: ragadozók is rátelepedhetnek (ragadozó madárfajok, de ha a felület nagyobb, akár a házi macska is)

Miért kell műodúkat kihelyezni?

A madarak szaporodás céljából egy védett helyet választanak, ahol kikölthetik a tojásokat és felnevelhetik a fiókáikat. Számos faj odúban, repedésekben fészkel, amelyek száma az öreg fák kivágásával egyre inkább csökken.

Műodúk készítése

- megfelelő méretre szabott fenyődeszkából Típusok

Műodúk:

- A, B, C, D típus (részletek a Ghidul activităților című dokumentumban)
- veréblakótelep: ezek gyakorlatilag többrekeszes B odúk; házi- és mezei verebek foglalják el
- füstifecske számára készített fészek: nyitott, csésze alakú. Istállóba helyezzük ki.
- molnárfecske számára készített fészek: zárt fészek. Eresz alá, ablakok sarkába, teraszokra helyezzük ki.

A fecskefészkek alá ajánlott fecskepelenkát felszerelni.

Fészektálcák:

- kúszónövényekkel borított falakra helyezhetjük ki
- főleg feketerigók számára készítjük, de más fajok is elfoglalhatják mint például vörösbegy, házi- vagy kerti rozsdafarkú, balkáni gerle

A bemutatóban egy fészektálca is látható a kihelyezés előtt valamint egy jellegzetes, ágak közé épített feketerigó fészek.

Díszítés

A műodúkat kívülről lenolajjal kezeljük le, de ha kedvünk tartja ki is díszíthetjük.

Díszítési eljárások:

1. festés
2. díszítő elemek használata
3. pirogravírozás
4. szalvétatechnika

Hogyan díszítjük?

A festés, díszítés során mellőzzük az élénk színeket, mivel ezeket a madarak elkerülik. A következő motívumok használata ugyancsak tiltott:

- énekesmadár képe a műodún: már elfoglalt fészkek benyomatát kelti
- ragadozómadarak vagy más, számukra veszélyt jelentő faj (pl. házimacska) képe a műodún: elkerülik az így dekorált fészket
- szempárt megjelenítő rajzok: számos faj számára a figyelő szempár veszélyt jelent

A műodúkat ajánlott növénymotívumokkal díszíteni: pl. levelek, faágak stb.

Kihelyezés

Soha ne helyezzünk nagyszámú műodút egy kisebb területre. A költési periódusban a madarak territoriálisan viselkednek, a fészkek körül egy bizonyos nagyságú területet kisajátítanak. Énekükkel jelzik, hogy ez a terület már foglalt és a betolakodókat elűzik. E terület megfelelő mennyiségű táplálékot kell biztosítson a fiókák számára. Éppen ezért a műodúk foglalási sikere ezek sűrűségétől is függ. Mivel a B típusú odúkat számos faj kedveli, 20-25 m távolságra helyezzük el egymásól. Erre a területre kihelyezhetünk 1-2 D odút is és 1-1 A és C odút. A kihelyezés során arra kell figyeljünk, hogy a házi macska ne tudjon a műodúkhöz hozzáférni.

A sikeres foglalás érdekében ajánlatos a műodúkat december-február közt kihelyezni. A tél elején kihelyezett műodúkat februárban ki kell takarítani, mivel télen a madarak bennük éjszakázhatnak.

A fészkek készítését elősegíthetjük fészekanyag kihelyezésével is. Ez lehet kutya vagy házimacska szőre, tollak, széna, akár haj is, amennyiben ennek hossza nem haladja meg a 8-10 cm-t. Szigorúan tilos bálakötelet, cérnát, vattacsomót, 8-10 cm-nél hosszabb haját kihelyezni, mivel a fiókák vagy a fészket építő, fiókákat nevelő madarak lábára, nyakára csavarodva pusztulásukat okozza.

További részletek a Ghidul activităților című dokumentumban olvashatók.

Természetbarát Iskolák

Programfelelős: Vánca Éva: gradini@sor.ro, 0724530384